

HET EKONOMISCHE PLAATJE IS BIJGESTELD, ROEL VOS

Jan Abrahamse

In oktober 1980 werd het college van GS te Groningen ten val gebracht. Wellicht al een eerste teken van het Nieuwe Realisme van de PvdA, dat momenteel zijn opgang doet. Een van de sterke mannen van deze oktoberrevolutie was de binnen de PvdA-kring

snel opgekomen Roel Vos. In 1978 werd hij statenlid en tevens fractievoorzitter. Voordien was de in Emmen geboren en in Winschoten opgegroeide Roel Vos werkzaam in de sociale sektor in Haarlem en sinds 1973 bij het totstandkomen van het door wethou-

der Max van den Berg opgestarte binnenstadsplan van Groningen. Van 1976 tot 1980 was hij de coördinerende regelneef van de stadsvernieuwing Groningen. In 1980 werd hij gedeputeerde voor ruimtelijke ordening. Als zodanig maakt hij oa. deel uit van de commissie ruimtelijke aspecten van het zeehavenbeleid, het coördinatiecollege waddengebied en is vice-voorzitter van de subcommissie Noord van de Nederlands-Duitse commissie voor de ruimtelijke ordening. Voor de komende statenverkiezingen is Roel Vos (43 jaar) lijsttrekker voor zijn partij. Dit alles was aanleiding voor de redactie om met hem een gesprek te voeren over de ruimtelijke ontwikkeling van het Eems/Dollardgebied, want zoals hij in een telefoongesprek tijdens het interview meedeelde willen politici hun mening nog wel eens verbeteren.

Dat betekent het aanvullende beleidsplan dat jullie na oktober 1980 hebben opgesteld voor de provincie Groningen?

'Als je nu extra middelen krijgt en ook eigen middelen ter beschikking stelt dan moet je dat zo doen dat ze elkaar positief gaan versterken. Dan moet je in het beleid een aantal aksenten gaan leggen waarbij de geldstroom optimaal profijt krijgt. Een voorbeeld: we hebben gekozen voor de industriële ontwikkeling van de Eemsmond, voor de stad Groningen een versterking van de dienstverlenende sektor, voor Oost-Groningen de vaarrecreatie en de toeristische infrastructuur en voor het Zuidelijk Westerkwartier de kleinschalige landinrichting. Als je uit verschillende potjes subsidie krijgt, richt je die op dit specifieke beleid in een bepaalde regio. Subsidie voor recreatiebeleid richt je vooral op het Oost-Groningse, maar daarnaast doe je ook andere zaken die dat

ondersteunen bv. in de sfeer van stads- en dorpsvernieuwing, want varen is wel aardig maar de omgeving moet ook leuk zijn. Als je geld krijgt voor fietspaden concentreer je die daar ook op. We pakken de geldstromen, maar niet lukraak, we proberen projectmatig vanuit die invalshoeken te werken.'

Wat is daar sinds oktober 1980 van gerealiseerd?

'In het kader van het ISP (Integraal Structuur Plan Noorden des Lands) zitten we in de onderhandelingen. We hebben een projectenpakket opgesteld dat nog in het bestuurlijk vlak moet worden bekeken. De besprekingen lopen erg moeizaam want de geldkraan is helemaal dichtgedraaid. Dat gaat dus niet goed.

Wel hebben we een paar projecten op basis van dit beleid gerealiseerd. In Delfzijl hebben we de verbreding van de Oosterhornhaven en twee hijskranen het vorig jaar uit de onderhandelingen meegenomen. Dit zijn dan projecten die een prioriteit hadden uit een zeer lange lijst en dat is een politieke beslissing.'

Nieuw realisme

Past dit beleid nu ook in het nieuwe realisme van de PvdA dat je wellicht iets te simpel zou kunnen omschrijven als brood op de plank en rook uit de schoorsteen?

'Ik vind dat een wat al te los uit de pols geformuleerde vertaling van het nieuwe realisme, overigens vind ik het voor wat ons betreft een onzinnige kreet, want we waren al realistisch. Dat past ons Groningers natuurlijk ook, gewoon heel nuchter zonder al te veel flauwekul.'

Is dat in andere delen van Nederland niet het geval?

'Ik denk dat de PvdA zich te weinig heeft

gerealiseerd dat er een recessie aan de gang was. Dat betekent dat de partij de verkiezingen is ingegaan met voorwaarden die we nu niet waar kunnen maken, maar dat is hier niet gebeurd.'

Het nieuwe realisme benadrukt toch veel meer het werkgelegenheidsaspect en eigenlijk ondanks alles.

'Ik bevestig jouw opmerking over de werkgelegenheid, maar die is hier al jaren aan de orde. We hebben hier hele specifieke rampen gehad. Ik denk bv. aan de herstructurering van de kartonindustrie - die overigens goed is gegaan afgezien van Okto. Het heeft wel banen gekost. De crisisverschijnselen na 1950 in de landbouw en de bouwnijverheid. De structurele werkloosheid ligt hier hoger dan in de rest van Nederland en dat moeten we oplossen. Het ISP is ook in de 70'er jaren daarom ontstaan.'

Toch heb ik het idee dat in de 70'er jaren met oa. Wim Meijer als staatssecretaris van CRM de werkgelegenheid niet het enige doel was en dat is nu wel het geval.

'Dat geldt niet voor ons. Wij hechten zeer aan de uitgangspunten van het streekplan omdat daar een sterk ruimtelijk beleid is neergelegd dat gericht is én op de werkgelegenheidsontwikkeling, maar ook op het behoud van alles wat wij fraai vinden in deze provincie. Een uiterst realistisch verhaal.'

Eemshaven

Wat betekent de industriële en ruimtelijke ontwikkeling van het Eemsmoedgebied voor de provincie?

'De Eemshaven heeft een moeizame start gehad. Hij is ontstaan in een periode waarin de investeringen al veel moeilijker tot stand kwamen. Dan is een haven in een perifere ligging moeilijk tot ontwikkeling te brengen. DSM zou daar komen, maar de chemische

industrie kwam aan de latten te hangen. Ik ben op het ogenblik niet pessimistisch over de ontwikkeling van de Eemshaven. Wij hopen op korte termijn dat met het offshorebedrijf HAK het erfpachtcontract wordt getekend. Wij hebben een optie-overeenkomst met de Gasunie; dat duidt er toch op dat de kolenvergassing een serieus project is. De scheidingsfabriek van de NAM is ook een serieuze zaak. We zitten daar op het ogenblik allemaal tegenaan. Voor de provincie betekent dat enige duizenden arbeidsplaatsen.'

De Eemshaven ligt er nu 10 jaar. De opzet was aanvankelijk vestiging voor basisindustrieën om de werkloosheid in Noord- en Oost-Groningen op te lossen. Basisindustrieën zijn in principe arbeidsextensief. De Eemshaven is als vestigingsplaats geen ideale situatie. Supertankers die nodig zijn voor deze basisindustrieën kunnen nooit de Eemshaven binnenvaren.

'Het economische plaatje is door ons daarom ook bijgesteld. Toen wist men nog maar weinig van de ontwikkeling van het kontinentale plat. Wij spelen daarop in. Het is zeer wel mogelijk om met kleinere schepen van 70.000 ton te werken en dat is zelfs goedkoper en vergt minder energie. De personeelsbehoefte van dergelijke bedrijven wordt bestudeerd door twee werkgroepen van de provincie. De ene is een woningbouwwerkgroep de andere een scholingswerkgroep, die de her- en bijscholingsmogelijkheden bestudeert want we willen de mensen uit Groningen aan de slag krijgen. Als het bedrijf HAK hier komt vinden daar nogal wat Groningers werk.'

Maar dat is ook geen basisindustrie.

'Dat plaatje is dan ook bijgesteld. Je hoort mij niet zeggen dat we alleen de chemische industrie daar moeten hebben.'

Kolenvergasser

Het Lurgisysteem voor de kolenvergasser is het meest vervuulende proces. Vind je dat systeem toch verantwoord als je rekening houdt met de PKB Waddenzee en Milieunormennota of vind je dat daar nog even mee moet worden gewacht tot er betere en schone processen, die momenteel al bestaan, commercieel toepasbaar zijn?

'Als je wacht op deze meer milieuvriendelijke processen dan betekent dat in 1990, als deze wel toepasbaar zijn, er ook dan ontwikkelingen zijn die een nog grotere perfectie teweegbrengen en dat betekent dat we daar weer op wachten. Tot op dit moment zijn wij van mening dat de Milieunormennota in alle vrolijkheid kan worden toegepast op de emissie van de kolenvergassing.' *De inspectie milieuhygiëne van VOMIL is het daar niet mee eens.*

'Ook de inspectie is er van overtuigd dat de kolenvergassing kan worden ingepast in de bestaande wetgeving. Anders strandt het schip toch, want er zijn milieuwetten. Mijn indruk is dat de kolenvergasser zelfs ruim binnen de Milieunormennota valt.'

Met de eventuele komst van de kolenvergasser, die zo'n 3,5 miljard gaat kosten, heb je met zo'n 950 werknemers de duurste arbeidsplaatsen van Nederland. Vind je dat een juiste besteding van de schaarse middelen?

'Ik vind dat de kolenvergassing ook nog een bepaald maatschappelijk nut heeft met name energiepolitiek net zoals bv. de Eemscentrale.'

De Eemscentrale is volgens mij gebouwd voor de eventuele basisindustrieën in de Eemshaven. Een gewone elektriciteitscentrale heeft wel een groot maatschappelijk nut omdat iedereen daarvan profiteert. De kolenvergassing is toch in eerste instantie vooral

voor de derde methanolfabriek en niet zozeer om gas in het aardgasnet te pompen?

Houthandel en kaaskoekjes

'Dat is juist, althans niet op dit moment. Wij spelen in op de mogelijkheden die zich voordoen. Als er nu een houthandel komt dan roepen wij toch niet: dat mag niet. Al maken ze er kaaskoekjes. We zitten toch niet meer in de tijd dat we achter een bureau rustig kunnen selekteren wie we daar willen hebben. Die tijd is er overigens nooit geweest, maar we hebben dat wel gedacht.' *Ken je het alternatieve werkgelegenheidsrapport voor de provincie Groningen van de Werkgroep Eemsmoond?*

'Nee.'

In het Waddenbulletin heeft Vonhoff gezegd niet gelukkig te zijn met de aanleg van de Dollarthafen. Vind jij de Dollarthafen een konkurrent voor de Eemshaven?

'Nee, ze zullen elkaar hooguit versterken.' *Heeft het provinciaal bestuur hierover al een standpunt ingenomen?*

'Nee, en het wordt ons ook niet gevraagd. Dat beslist de 2e Kamer. Ik zeg niet dat ik de Dollarthafen zie zitten. Zeker niet als je er rekening mee houdt dat je een stuk van de Dollard moet inleveren. Dat zal moeten worden afgewogen.'

Kun je als provinciaal bestuur wat de werkgelegenheid in Groningen betreft niet meer aansluiten op de ambachtspromotie, die kleine bedrijfjes stimuleert, zoals in Oude Pekela?

'Dat is schitterend. Je bent blij dat je een bedrijf aan kunt trekken.'

Maar je trekt toch niet elk bedrijf aan?

'Jawel. Ik denk niet dat we daar zo selectief in kunnen zijn. Als het past in het planologisch en milieubeleid. Als de Werkgroep Eemsmoond alternatieven heeft en daarbij in-

vesteerders kan vinden die er wat in zien, dan is dat een verheugende zaak.

Wat Oude Pekela doet is kleinschalig en men maakt gebruik van oude kartonfabrieken. Prima, maar daarnaast ontwikkelt de gemeente ook een grootschalig recreatieproject. De provincie stimuleert dit zelf ook bv. het broedstoofproject dwz. vestiging van kleine bedrijven met overheidsgeld oa. in de stad Groningen. Wij hebben ook geld beschikbaar gesteld voor alternatieve landbouw. We hebben mede de veiling van Hefshuizen gered.'

Oude Pekela

De columnist Jan Beyert, zeg maar de Jacques Gans van het Nieuwsblad van het Noorden, stelt dat jij niets wist van het gebeuren in Oude Pekela.

'Ik ben daar vanaf het eerste begin bij betrokken geweest en heb veel contact met het gemeentebestuur. Zoals woningen, verbetering Pekelder Hoofddiep. Alleen formeel wist ik niets van het Futuramaprojekt.' *Jij bent, geloof ik, niet zo'n grote voorstander van de Futuramaplannen van Zwolsman. Kritiek hierop is overigens broodroof voor Oude Pekela volgens het VVD-raadslid Westdorp.*

'Ik wil wel eens zien wat de gevolgen zijn voor de infrastructuur. Overigens hebben we daar prima procedures voor.'

Dat is een bekende kreet. Kollega-gedeputeerde Be Bos heeft die ook in een interview in Noorderbreedte regelmatig gebruikt.

'Ik denk dat op die plaats het projekt wel kan, ik heb mijn twijfels over een 118 meter hoge raket.'

Toch laat je niet het achterste van je tong zien.

Flauwekul

De Bestuurscommissie Noorden des Lands, waar jij ook in zit, wil via twee snelle jongens een plan opstellen voor het promoten van de provincie, wat een miljoen gulden gaat kosten. Is dat nu de manier om elders bekendheid te krijgen?

'Als het aan mij ligt gaat het niet door. Het is flauwekul.'

Dat er plannen voor een kolenvergasser zijn bedacht, ligt aan het feit dat de PKB Waddenzee toch grootschalige industriële ontwikkelingen toestaat met de nodige randvoorwaarden (av. milieuhygiënische normen die rekening moeten houden met de ekologie van de Waddenzee).

Roet Vos heeft gelijk als hij stelt dat bij de huidige kennis de kolenvergasser binnen de normen valt van de provinciale milieunormennota. Nu is deze nota echter een zwak milieuhygiënisch stuk. Ze geeft alleen waarden aan die gericht zijn op de mens, maar houdt geen rekening met de waarden voor natuurgebieden. Verder worden er gemiddelde waarden gehanteerd en geen piekwaarden. Dit houdt bv. in dat er 10 keer per jaar zwaveldioxyde geloosd kan worden die ver boven de toegestane norm uitkomt, maar gemeten over het gehele jaar zijn ze toelaatbaar. De provincie vult de toegestane vervuiling ook op tot de maximale normen, terwijl het streven gericht zou moeten zijn op geen vervuiling. Met de milieunormennota van Groningen kun je een Rijnmond opbouwen. De milieuhygiënische bezwaren tegen een kolenvergasser zijn:

1. Kolenaanvoer geeft een stofoverlast van 1000 ton stof per jaar tijdens de overslag en de opslag.

2. Bij overslag komen door uitloging zware metalen vrij oa. vanadium.

3. Bij vergassing ontstaat luchtverontreiniging (stikstofoxyden, zwaveloxyden en vlieg-as).

4. Bij vergassing ontstaat waterverontreiniging. De aard van de verontreiniging hangt af van het reinigingssysteem en de soort kolen.

5. Geluidhinder ontstaat door transport vanuit de boot, op de steiger en in de installatie.

6. Afvalwater van de stoomketels kan chloor bevatten.

7. Het vaste afval bedraagt 200.000 ton per jaar. Als het Lurgisysteem wordt toegepast bestaat dit uit slakken, sintels en vlieg-as, die silicium, aluminium en zware metalen bevatten. Voor het vaste afval wordt nog gezocht naar toepassingen in de wegenbouw, betonindustrie en voor kunstgrind. TNO is echter zeer pessimistisch over de toepassing. Hoe dan ook, het aanbod blijft groter dan de behoefte. Dus moet het vaste afval opgeslagen worden ter plaatse. Per jaar betekent dit een berg van 2 ha groot en 10 m hoog. Met andere woorden de kolenvergasser is ten ene male een duur en milieuhygiënisch onding van de eerste orde dat niet aan de Waddenzee thuishoort.